

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Θέμα 2^ο
Η Βασιλεία του Θεού

Προοίμιο

Αναλύουμε τη Βασιλεία του Θεού ως τον κεντρικό άξονα της διδασκαλίας του Ιησού, εξετάζοντας την πολυπλοκότητα των ερμηνειών της μέσα στον χρόνο. Οι πηγές παρουσιάζουν τη Βασιλεία όχι μόνο ως μια μελλοντική εσχατολογική προσδοκία, αλλά και ως μια παρούσα δυναμική πραγματικότητα που εισέβαλε στην ιστορία μέσω της δράσης του Χριστού. Γίνεται εκτενής αναφορά στις διαφορές μεταξύ της ιουδαϊκής παράδοσης, που συχνά είχε εθνοκεντρικό χαρακτήρα, και της χριστιανικής οπτικής, η οποία καθολικεύει το μήνυμα της σωτηρίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη νίκη επί των πνευματικών δυνάμεων του κακού και στο «δέσιμο» του Σατανά ως προοίμιο της τελικής αποκατάστασης των πάντων. Τέλος, περιγράφεται η νέα εσχατολογική δομή του χρόνου, όπου η παρούσα εποχή συνυπάρχει με την «Εποχή που Έρχεται», τοποθετώντας την Εκκλησία σε ένα στάδιο μετάβασης και πνευματικής επικάλυψης.

Διάγραμμα παρουσίασης

1. Ερμηνείες της Βασιλείας του Θεού
2. Η Βασιλεία του Θεού στον Ιουδαϊσμό
3. Το νόημα της βασιλείας του Θεού
4. Η Βασιλεία των Ουρανών
5. Η εσχατολογική Βασιλεία
6. Η παρούσα Βασιλεία
7. Η νέα εσχατολογική δομή

1. Το κεντρικό μήνυμα του Ιησού

Η σύγχρονη επιστημονική κοινότητα είναι σχεδόν ομόφωνη στην άποψη ότι η Βασιλεία του Θεού ήταν το κεντρικό μήνυμα του Ιησού.

► Ο Μάρκος παρουσιάζει την αποστολή του Ιησού με τα εξής λόγια: «Μετά δε το παραδοθήναι τον Ιωάννην, ήλθεν ο Ιησούς εις την Γαλιλαίαν, κηρύσσων το ευαγγέλιον του Θεού και λέγων ότι επληρώθη ο καιρός και ήγγικεν η βασιλεία του Θεού· μετανοείτε και πιστεύετε εν τω ευαγγελίω» (Μκ 1,14-15).

► Ο Ματθαίος συνοψίζει τη διακονία του Ιησού λέγοντας: «Και περιήγεν ο Ιησούς εν όλη τη Γαλιλαία, διδάσκων εν ταις συναγωγαίς αυτών και κηρύσσων το ευαγγέλιον της βασιλείας» (Μτ 4,23).

► Ο Λουκάς στα προεισαγωγικά του Ευαγγελίου του δεν αναφέρει τη Βασιλεία του Θεού, αλλά αντί γι' αυτό παραπέμπει σε μια προφητεία του Ησαΐα για την επερχόμενη Βασιλεία του Θεού και την συνδέει με τη διαβεβαίωση του Ιησού: «Σήμερον επληρώθη η γραφή αύτη εν τοις ωσίν υμών» (Λκ 4,21).

1. Ερμηνείες της Βασιλείας του Θεού

2. Βασιλεία ≠ Εκκλησία

Οι διάφορες ερμηνείες γύρω από τη Βασιλεία του Θεού έχουν λάβει συγκεκριμένες διακριτές μορφές, με τεράστια ποικιλία λεπτομερειών. Από τον Αυγουστίνο έως τους μεταρρυθμιστές, επικρατούσε η άποψη ότι η Βασιλεία μπορούσε κατά κάποιον τρόπο να ταυτιστεί με την Εκκλησία.

Αυτή η άποψη σπανίως υποστηρίζεται πλέον, ακόμη και μεταξύ Καθολικών ερμηνευτών. Η Εκκλησία είναι ο λαός της Βασιλείας, αλλά δεν είναι δυνατόν να ταυτίζεται με τη Βασιλεία.

3. Η θέση του Adolf von Harnack (1851-1930)

Η παλαιά φιλελεύθερη άποψη εκπροσωπείται από το έργο του Χάρνακ Τι είναι ο Χριστιανισμός; και κατανοεί τη Βασιλεία του Θεού ως την καθαρή προφητική θρησκεία που δίδασξε ο Ιησούς: η πατρότητα του Θεού, η αδελφσύνη των ανθρώπων, η άπειρη αξία της ατομικής ψυχής και η ηθική της αγάπης. Το προφανές αποκαλυπτικό στοιχείο στη διδασκαλία του Χριστού ήταν μόνο ένα καλοδιατηρημένο από τον χρόνο κέλυφος, που περιέκλειε μέσα του τον πυρήνα του πραγματικού θρησκευτικού του μηνύματος. Οι μη εσχατολογικές ερμηνείες της Βασιλείας του Θεού είναι πολυάριθμες. Πολλοί μελετητές κατανοούν τη Βασιλεία κυρίως ως προσωπική θρησκευτική εμπειρία –τη διακυβέρνηση της ψυχής από τον Θεό.

4. Η θέση του Johannes Weiss (1863-1914)

Το 1892, ο Γιόχανες Βάις δημοσίευσε ένα σύντομο έργο με τίτλο *Το Κήρυγμα του Ιησού περί της Βασιλείας του Θεού*, στο οποίο υποστήριξε ότι η αντίληψη του Ιησού για τη Βασιλεία ήταν σαν αυτή της ιουδαϊκής αποκαλυπτικής: αποκλειστικά μελλοντική και εσχατολογική. Η νίκη της Βασιλείας του Θεού εναντίον του Σατανά είχε ήδη συντελεστεί στον ουρανό· επομένως ο Ιησούς διακηρύττει τον ερχομό της και στη γη. Η Βασιλεία θα είναι εξ ολοκλήρου υπερφυσική ενέργεια του Θεού, και όταν αυτή έρθει, ο Ιησούς θα είναι ο επουράνιος Υιός του Ανθρώπου.

5. Η θέση του Albert Schweitzer (1875-1965)

Ο Άλμπερτ Σβάιτσερ υιοθέτησε αυτή την ιδέα και ερμήνευσε ολόκληρη τη σταδιοδρομία του Ιησού υπό το πρίσμα της εσχατολογικής αντίληψης της Βασιλείας, την οποία ο Ιησούς ανέμενε να έρθει άμεσα, ερμηνεία που αποκάλεσε *konsequente Eschatologie* (Συνεπής Εσχατολογία). Η ηθική διδασκαλία του Ιησού ήταν “σχεδιασμένη” μόνο για ένα μικρό μεσοδιάστημα λίγο πριν έρθει το τέλος (ενδιάμεση ηθική), όχι για την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Η Βασιλεία δεν ήρθε, και ο Ιησούς πέθανε πλήρως απογοητευμένος και απατημένος. Παρόμοιος με αυτόν του Σβάιτσερ, ήταν ο «ιστορικός Ιησούς», ένας απατημένος Αποκαλυπτιστής του πρώτου αιώνα.

6. Η θέση του Rudolf Bultmann (1884-1976)

Από την εποχή του Βάις και του Σβάιτσερ, οι περισσότεροι μελετητές έχουν αναγνωρίσει ότι το αποκαλυπτικό στοιχείο ανήκει στο περίβλημα και όχι στον πυρήνα της διδασκαλίας του Ιησού. Ωστόσο, λίγοι σύγχρονοι ερμηνευτές θεωρούν τη Βασιλεία σαν αποκλειστικά εσχατολογικό στοιχείο. Εξαιρέση αποτελεί ο Ρίτσαρντ Χάιερς (Richard Hiers).

Ο Ρούντολφ Μπούλτμαν δεχόταν ότι η επερχόμενη εσχατολογική Βασιλεία αποτελούσε την ορθότερη ιστορική ερμηνεία του μηνύματος του Ιησού, αλλά και το αληθινό νόημα της Βασιλείας πρέπει να κατανοηθεί υπαρξιακά: την εγγύτητα και την απαίτηση του Θεού.

7. Η θέση του C.H. Dodd (1884-1973)

Στη Μεγάλη Βρετανία, η πιο επιδραστική ερμηνεία υπήρξε η «Πραγματοποιηθείσα Εσχατολογία» (Realised Eschatology) του C.H. Dodd. Δεν απορρίπτει απλώς τη χρήση αποκαλυπτικής γλώσσας, όπως κάνει ο Χάρνακ, αλλά την κατανοεί ως αλυσίδα συμβολισμών για πραγματικότητες, που ο ανθρώπινος νους δεν μπορεί να προσεγγίσει κατευθείαν. Η Βασιλεία του Θεού, που περιγράφεται αποκαλυπτικά, είναι στην πραγματικότητα η ανώτερη τάξη πέρα από τον χρόνο και τον χώρο, που εισέβαλε στην ιστορία διά της διακονίας του Ιησού. Εν Χριστώ εμφανίστηκε στην ιστορία το «εξ ολοκλήρου διαφορετικό». Αυτό το ανώτερο «εξ ολοκλήρου διαφορετικό» στη σκέψη του Dodd είναι πιο πλατωνικό παρά βιβλικό. Με αυτό το γεγονός πραγματοποιήθηκαν στην ιστορία όλα όσα ήλπισαν οι προφήτες. Και αυτό εννοεί ο Dodd «πραγματοποιηθείσα εσχατολογία». Έχει επικριθεί ότι “μείωσε” τη μελλοντική διάσταση της Βασιλείας και στο τελευταίο του έργο αναγνωρίζει ότι η Βασιλεία αναμένει ακόμη την ολοκλήρωσή της «πέρα από τα όρια της ιστορίας». Πολλοί μελετητές ασπάστηκαν την άποψή του ότι το κυριότερο σημείο της διδασκαλίας του Ιησού ήταν η εμφάνιση της Βασιλείας.

8. Η θέση του W. G. Kümmel (1905-1995)

Μια κοινή αντίληψη, στην οποία έχει καταλήξει η πλειονότητα των μελετητών, είναι ότι η βασιλεία είναι με κάποια έννοια και παρούσα και μέλλουσα. Ο Κιούμμελ θεωρεί ότι πρωταρχικό νόημα της βασιλείας είναι το έσχατον –ο καινούργιος κόσμος, κάτι ανάλογο με την ιουδαϊκή αποκαλυπτική. Ο Χριστός διακήρυξε πως ο νέος κόσμος πλησιάζει. Ο Κιούμμελ ωστόσο διατηρεί την άποψη ότι ο νέος κόσμος είναι και παρών, αλλά μόνο εν τω προσώπω του Ιησού, όχι των μαθητών του. Η μελλοντική εσχατολογική βασιλεία έχει ήδη αρχίσει τη δραστηριότητά της με τη διακονία του Χριστού. Δεν είναι απόλυτα σαφές πώς κατά την άποψη του Κιούμμελ η βασιλεία μπορεί να είναι ταυτόχρονα και εσχατολογικό φαινόμενο και παρούσα δραστηριότητα του Χριστού. Άλλοι επιστήμονες έχουν λύσει το πρόβλημα διατηρώντας την άποψη ότι η βασιλεία ήταν εντελώς μελλοντική, αλλά ήταν τόσο πολύ κοντά, που οι άνθρωποι μπορούσαν να νιώσουν δίπλα τους τη δύναμή της –όπως το λυκαυγές προμηνύει την ανατολή. Ή, κατ' άλλη διατύπωση, τα σημεία της βασιλείας ήταν παρόντα αλλά όχι και η ίδια η βασιλεία.

9. Η θέση του Joachim Jeremias (1900-1979)

Ο Τζερεμίας υποστηρίζει μια ξεχωριστή θέση. Ενώ επαινεί τον C.H. Dodd για τη σημαντική πρόοδο στην ιστορία της ερμηνείας μέσω της έμφασης στην παρούσα έλευση της Βασιλείας, τον επικρίνει επειδή υποβάθμισε την εσχατολογική διάσταση της Βασιλείας. Στη θέση της «πραγματοποιηθείσας εσχατολογίας» του Dodd, ο Τζερεμίας αντιπροτείνει την «πραγματοποιούμενη εσχατολογία», δηλ. την εσχατολογία που είναι σε διαδικασία πραγματοποίησης. Ο Τζερεμίας αντιλαμβάνεται της καθόλου διακονία του Ιησού σαν ένα γεγονός μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η Βασιλεία. Τοποθετεί χρονικά ακόμη και τον Ιωάννη τον Βαπτιστή ως πρόσωπο που ανήκει στην εποχή της εκπλήρωσης, επειδή το Πνεύμα έχει έρθει επάνω του και η εποχή της σωτηρίας έχει ήδη αρχίσει.

2. Η Βασιλεία του Θεού στον Ιουδαϊσμό

10. Η Βασιλεία του Θεού στα προφητικά βιβλία

Αν και η έκφραση «η Βασιλεία του Θεού» δεν εμφανίζεται στην Π.Δ., η ιδέα υπάρχει σε όλη την έκταση των προφητικών βιβλίων. Υπάρχει στη Βίβλο μια διπλή έμφαση σχετικά με τη βασιλική εξουσία του Θεού. Γίνεται συχνά λόγος για τον Θεό ότι είναι Βασιλιάς τόσο του Ισραήλ (Έξοδ 15,18· Αρ 23,21· Δευτ 33,5· Ησ 43,15) όσο και ολόκληρης της γης (Β' Βασ 19,15· Ησ 6,5· Ιερ 46,18· Ψαλμ 29,10· 99,1-4). Αν και ο Θεός είναι ήδη Βασιλιάς, άλλες αναφορές μιλούν για μια ημέρα κατά την οποία θα γίνει Βασιλιάς και θα βασιλεύσει επί του λαού Του (Ησ 24,23· 33,22· 52,7· Σοφ 3,15· Ζαχ 14,9 κ.ε.). Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, ενώ ο Θεός είναι ο Βασιλιάς, πρέπει επίσης να γίνει Βασιλιάς –δηλαδή να εκδηλώσει τη βασιλική του εξουσία στους ανθρώπους και τα έθνη.

11. Δύο μορφές της Βασιλείας

Η μορφή της μελλοντικής Βασιλείας εκφράζεται ποικιλότροπα από διάφορους προφήτες. Πολλοί μελετητές διακρίνουν δύο σαφώς διαφορετικά είδη ελπίδας στην Παλαιά Διαθήκη και στον Ιουδαϊσμό. Η αυθεντικά εβραϊκή, προφητική ελπίδα αναμένει ότι η Βασιλεία θα προκύψει μέσα από την ιστορία, και θα κυβερνάται από απόγονο του Δαβίδ σε ένα γήινο πλαίσιο (Ησ 9, 11). Όταν αυτή η ελπίδα ξεθώριασε μετά την επιστροφή από την εξορία, οι Ιουδαίοι έχασαν πια την ελπίδα για μια βασιλεία που θα προκύψει μέσα από την εξέλιξη της Ιστορίας. Στη θέση της, στράφηκαν στην προσδοκία μιας αποκαλυπτικής εισβολής του Θεού, στο πρόσωπο ενός επουράνιου Υιού Ανθρώπου, με μια απολύτως υπερφυσική Βασιλεία πέραν την Ιστορίας (Δαν 7).

12. Ο αποκαλυπτικός Ιουδαϊσμός

Στην πραγματικότητα, ο αποκαλυπτικός Ιουδαϊσμός έχασε την αίσθηση της ενέργειας του Θεού στο παρόν της ιστορίας. Σε αυτό το σημείο, η αποκαλυπτική θεώρηση έγινε απαισιόδοξη –όχι ως προς την τελική πράξη του Θεού για την εγκαθίδρυση της Βασιλείας του, αλλά ως προς την παρουσία Του στην τρέχουσα ιστορία για να σώσει και να ευλογήσει τον λαό του. Ο αποκαλυπτικός Ιουδαϊσμός απελπίστηκε από την Ιστορία, θεωρώντας ότι αυτή είχε παραδοθεί στη δύναμη των πονηρών δυνάμεων. Ο λαός του Θεού το μόνο που μπορούσε να περιμένει είναι θλίψεις και πειρασμοί στον παρόντα αιώνα, μέχρι να ενεργήσει ο Θεός για να εγκαθιδρύσει τη Βασιλεία του στον Μέλλοντα Αιώνα.

13. Η κοινότητα του Κουμράν - Η ραββινική γραμματεία

Η κοινότητα του Κουμράν συμμεριζόταν παρόμοια ελπίδα για τη Βασιλεία. Στην εσχατολογική ολοκλήρωση, ανέμεναν ότι οι άγγελοι θα κατέλθουν και θα πολεμήσουν στο πλευρό τους –«οι υιοί του φωτός»– εναντίον των εχθρών τους –«των υιών του σκότους»– και ότι θα έδιναν τη νίκη στους Κουμρανίτες επί όλων των άλλων λαών, είτε αυτοί ήταν κοσμικοί Ιουδαίοι είτε Εθνικοί.

Η ραββινική γραμματεία ανέπτυξε μια παρόμοια εσχατολογία, αλλά χρησιμοποίησε περισσότερο τον όρο «η Βασιλεία των ουρανών». Η Βασιλεία του Θεού θεωρείται ως η βασιλική εξουσία του Θεού –η άσκηση της κυριαρχίας του. Καθ' όλη τη διάρκεια της ανθρώπινης Ιστορίας, ο Θεός άσκησε την κυριαρχία του διά του Νόμου. Επομένως, όσοι υποτάσσονται στον Νόμο, υποτάσσονται στη βασιλεία του Θεού.

14. Ο Νόμος και η Βασιλεία

Ένας Εθνικός που στρέφεται στον Ιουδαϊσμό και αποδέχεται τον Νόμο, «αναδέχεται την κυριαρχία (βασιλεία) του Θεού». Η υπακοή στον Νόμο είναι έτσι ισοδύναμη με την πείρα της βασιλείας του Θεού. Συνεπώς, η βασιλεία του Θεού επί της γης περιορίζεται γεωγραφικά στον Ισραήλ. Επιπλέον, δεν έρχεται στους ανθρώπους –είναι ήδη εκεί, ενσωματωμένη στο Νόμο, διαθέσιμη σε όλους όσοι υποταχθούν σε αυτόν.

Στο τέλος των καιρών, όμως, ο Θεός θα εκδηλώσει την κυριαρχία του σε ολόκληρο τον κόσμο. Μια αρχαία ευχή τελειώνει με την προσδοκία: «Και ας εγκαθιδρύσει Εκείνος (ο Θεός) τη βασιλεία Του εντός των ημερών σας, και κατά τις ημέρες σας, και κατά τις ημέρες όλου του οίκου Ισραήλ, ναι, ταχέως και εντός του εγγύς χρόνου» (Α΄ π.Χ. αι.).

15. Οι Ζηλωτές

Στις πρώτες δεκαετίες του 1^{ου} αιώνα μ.Χ., ξεσπούσαν επανειλημμένα εξεγέρσεις που προωθούνταν από τους Ζηλωτές ενάντια στη Ρώμη. Η Κ.Δ. αναφέρεται σε εξεγέρσεις υπό τον Ιούδα και τον Θευδά (Πράξ 5,36-37), και μια άλλη εξέγερση υπό έναν ανώνυμο Αιγύπτιο (Πράξ 21,38). Οι Ζηλωτές ήταν ριζοσπάστες Ιουδαίοι που δεν ήταν ικανοποιημένοι με το να περιμένουν παθητικά τον Θεό να φέρει τη Βασιλεία Του, αλλά ήθελαν να επισπεύσουν τον ερχομό της με τη βία. Είναι πιθανό, και μάλιστα πιθανότατο, ότι όλη αυτή η σειρά εξεγέρσεων κατά της Ρώμης είχε μεσσιανικό χαρακτήρα –δηλαδή, δεν διεξάγονταν μόνο για πολιτικούς ή εθνικιστικούς σκοπούς, αλλά ήταν θρησκευτικά υποκινούμενες με στόχο την επιτάχυνση της έλευσης της Βασιλείας του Θεού.

3. Το νόημα της βασιλείας του Θεού

16. Η βασική σημασία

Οι μελετητές δεν συμφωνούν όλοι ως προς τη βασική σημασία της λέξης «βασιλεία» (εβρ. *malkût*). Πολλοί έχουν υπερασπιστεί την άποψη ότι η βασιλεία είναι το έσχατον –η τελική εσχατολογική τάξη πραγμάτων. Αν αυτό ληφθεί ως αφετηρία, είναι δύσκολο να εξηγηθεί πώς το έσχατον μπορεί να είναι και μέλλον και παρόν· τότε πρέπει να είναι αποκλειστικά μελλοντικό.

Ωστόσο, η εβραϊκή λέξη περιέχει την αφηρημένη δυναμική, σημαίνοντας «βασιλεία», «κυριαρχία» ή «εξουσία». «Θα λαλούν περί της δόξης της βασιλείας σου και θα διηγούνται την δύναμίν σου... Η βασιλεία σου είναι βασιλεία παντοτινή, και η εξουσία σου διά μέσου όλων των γενεών» (Ψαλμ 145,11,13). «Ο Κύριος εστερέωσε τον θρόνον αυτού εν τω ουρανώ, και η βασιλεία αυτού δεσπάζει επί πάντας» (Ψαλμ 103,19).

17. Ας έλθει η Βασιλεία σου

Η έλευση της Βασιλείας για την οποία προσευχόμαστε στην Κυριακή Προσευχή σημαίνει ότι το θέλημα του Θεού θα πραγματοποιηθεί στη γη – δηλαδή, ότι η κυριαρχία Του θα πραγματοποιηθεί τέλεια (Ματθ 6,10). Η «βασιλεία» που ο Χριστός επιφύλαξε για τους μαθητές του (Λκ 22,29) είναι βασιλική τάξη. Αυτό είναι σημαντικό για την ερμηνεία του μηνύματος του Ιησού, διότι ένα από τα βασικά προβλήματα είναι πώς η Βασιλεία του Θεού μπορεί να είναι ταυτόχρονα μέλλουσα και παρούσα. Αν η Βασιλεία είναι πρωτίστως το έσχατον –η εσχατολογική εποχή της σωτηρίας– τότε είναι δύσκολο να εξηγηθεί πώς αυτή η μελλοντική πραγματικότητα μπορεί να είναι και παρούσα.

4. Η Βασιλεία των Ουρανών

18. Η βασική σημασία

Η φράση «η βασιλεία των ουρανών» εμφανίζεται μόνο στο κατά Ματθαίον ευαγγέλιο, όπου απαντά τριάντα τέσσερις φορές. Σε αρκετά σημεία στον Ματθαίο, και σε όλα τα υπόλοιπα βιβλία της Κ.Δ., χρησιμοποιείται η φράση «βασιλεία του Θεού». Η «βασιλεία των ουρανών» είναι σημιτικός ιδιωματισμός, όπου η λέξη «ουρανοί» χρησιμοποιείται ως υποκατάστατο του ιερού ονόματος του Θεού (βλ. Λκ 15,18). Εφόσον η ευαγγελική παράδοση δείχνει ότι ο Ιησούς δεν απέφευγε συστηματικά τη χρήση της λέξης «Θεός», είναι δυνατόν η φράση «βασιλεία των ουρανών» να είναι εγγενής του ιουδαιοχριστιανικού κοινωνικού περιβάλλοντος. Έτσι η φράση μάλλον διαφυλάσσεται στην ευαγγελική παράδοση του Ματθαίου, παρά εκφράζει την καθημερινή πρακτική του Χριστού.

19. Οι δύο φράσεις

Είναι πιθανό ότι ο Ιησούς χρησιμοποιούσε και τις δύο φράσεις, και τα Ευαγγέλια που απευθύνονταν σε ειδωλολατρικό (εθνικό) ακροατήριο απέφυγαν τον σημιτικό ιδιωματισμό, ο οποίος θα τους ήταν ακατανόητος. Στην πραγματικότητα, τόσο η φράση «βασιλεία του Θεού» όσο και «βασιλεία των ουρανών» σπανίζουν στη προχριστιανική ιουδαϊκή γραμματεία.

Ο Τζερεμίας υπογραμμίζει το γεγονός ότι στη διδασκαλία του Ιησού εμφανίζεται πλήθος νέων εκφράσεων σχετικά με τη βασιλεία, οι οποίες δεν έχουν παράλληλα στην ιουδαϊκή γραμματεία της εποχής –γεγονός που δεν έχει ακόμα λάβει την προσοχή που του αξίζει.

5. Η εσχατολογική Βασιλεία

20. Ο εσχατολογικός δυϊσμός

Η βασική δομή της σκέψης του Ιησού είναι ο εσχατολογικός δυϊσμός των δύο εποχών. Είναι η έλευση της Βασιλείας του Θεού (Ματθ 6,10) ή η εμφάνισή της (Λκ 19,11) που θα τερματίσει τον παρόντα αιώνα και θα εγκαινιάσει τον μέλλοντα αιώνα (*Age to Come*).

Είναι όμως σημαντικό να σημειωθεί ότι η λέξη βασιλεία μπορεί να δηλώνει τόσο την εμφάνιση ή εκδήλωση της βασιλικής εξουσίας του Θεού, όσο και τον εσχατολογικό χώρο, όπου απολαμβάνεται αυτή η εξουσία. Με αυτή την έννοια, η κληρονομιά της αιώνιας ζωής και η είσοδος στη βασιλεία του Θεού είναι συνώνυμες με την είσοδο στον ερχόμενο αιώνα.

21. Η έλευση της Βασιλείας

Η έλευση της Βασιλείας του Θεού θα σημάνει:

- την τελική και ολοκληρωτική καταστροφή του διαβόλου και των αγγέλων του (Ματθ 25,41),
- τη συγκρότηση μιας λυτρωμένης κοινωνίας, απαλλαγμένης από κακό (Ματθ 13,36-43),
- την τελειοποιημένη κοινωνία με τον Θεό στο μεσσιανικό δείπνο (Λκ 13,28-29).

Με αυτή την έννοια, η Βασιλεία του Θεού είναι συνώνυμη με τον ερχόμενο αιώνα.

22. Η καθολικοποίηση της Βασιλείας

Ένα από τα πιο ιδιαίτερα στοιχεία που διαφοροποιούν τη διδασκαλία του Ιησού από τον Ιουδαϊσμό είναι η παγκοσμιοποίηση του νοήματος της Βασιλείας. Στην Παλαιά Διαθήκη και στον Ιουδαϊσμό, η Βασιλεία πάντοτε περιγράφεται με όρους του Ισραήλ. Μερικές φορές τα έθνη θα κατακτηθούν από το Ισραήλ (Αμώς 9,12· Μιχ 5,9· Ησ 45,14-16· 60,12,14), ενώ άλλες φορές παρουσιάζονται ως μεταστραμμένα (Σοφ 3,9, 20· 2,2-4· Ζαχ 8,20-23). Αλλά η Βασιλεία ανήκει πάντοτε στο Ισραήλ. Ο ύστερος Ιουδαϊσμός έγινε αρκετά εθνοκεντρικός, και η εγκαθίδρυση της Βασιλείας του Θεού σήμαινε την κυριαρχία του Ισραήλ επί των πολιτικών και εθνικών εχθρών του.

23. Οι «υιοί της Βασιλείας»

Ο Ιωάννης ο Βαπτιστής απέρριπτε αυτή την ιουδαϊκή ιδιαιτερότητα (particularism), και αντιμετώπιζε ακόμα και τους πιο θρησκευόμενους Ιουδαίους ως ανάγκη μετάνοιας για να εισέλθουν στη Βασιλεία.

Ο Ιησούς έκανε την ανταπόκριση στο πρόσωπό Του και στο μήνυμά Του το καθοριστικό κριτήριο για την είσοδο στην εσχατολογική Βασιλεία. Μάλιστα, δήλωσε ότι το Ισραήλ, οι φυσικοί «υιοί της βασιλείας», θα απορριφθούν, και τη θέση τους θα καταλάβουν άλλοι (Ματθ 8,12). Οι αληθινοί υιοί της βασιλείας είναι εκείνοι που ανταποκρίνονται στον Ιησού και αποδέχονται τον λόγο Του (Ματθ 13,38). Κάποιος πρέπει να δεχθεί τώρα το κήρυγμα της Βασιλείας του Θεού με παιδική εμπιστοσύνη και απόλυτη εξάρτηση, ώστε να εισέλθει στην εσχατολογική Βασιλεία (Μάρκ 10,15).

6. Η παρούσα Βασιλεία

24. Η εκπλήρωση της υπόσχεσης της Παλαιάς Διαθήκης

Ο Ιησούς έβλεπε τη διακονία του ως εκπλήρωση της υπόσχεσης της Π.Δ. εντός της ιστορίας, πριν από την αποκαλυπτική ολοκλήρωση. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές σε δύο αποσπάσματα: Στη συναγωγή της Ναζαρέτ, ο Ιησούς διάβασε την μεσσιανική προφητεία από τον Ησ 61,1-2, που μιλά για τον ερχομό ενός κεχρισμένου που θα αναγγείλει το «έτος ευπρόσδεκτο του Κυρίου»· και στη συνέχεια δήλωσε επίσημα: «Σήμερα εκπληρώθηκε αυτή η γραφή στα αυτιά σας» (Λκ 4, 21). Όταν ο Ιωάννης ο Βαπτιστής, μέσα σε αμφιβολία, έστειλε απεσταλμένους να ρωτήσουν τον Ιησού αν ήταν πραγματικά ο Ερχόμενος, ο Ιησούς απάντησε παραπέμποντας στη μεσσιανική προφητεία του Ησ 35,5-6, και τους είπε να πουν στον Ιωάννη ότι αυτή ήδη εκπληρώνεται (Ματθ 11,2-6). Σε όλα τα Συνοπτικά Ευαγγέλια, η αποστολή του Ιησού συνεχώς παρουσιάζεται ως εκπλήρωση των υποσχέσεων της Π.Δ.

25. Η εκδίωξη των δαιμονίων

Οι ρήσεις για τη Βασιλεία του Θεού ως παρούσα πραγματικότητα πρέπει να ερμηνευθούν μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Η πιο ισχυρή διατύπωση είναι στο Ματθ 12,28: «Αν εγώ εκβάλλω τα δαιμόνια δια του Πνεύματος του Θεού, τότε ήλθε εις εσάς η Βασιλεία του Θεού». Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά θαύματα του Ιησού ήταν οι εξορκισμοί δαιμόνων. Ο κόσμος ξεπλήσσετο, διότι ο Ιησούς μιλούσε με εξουσία και αμέσως οι άνθρωποι απελευθερώνονταν από τη σατανική καταδυνάστευση (Μάρκ 1,28). Όταν κατηγορήθηκε ότι ασκούσε σατανική δύναμη, ο Ιησούς απάντησε ότι εκβάλλει δαιμόνια με τη δύναμη του Θεού· και αυτό αποτελούσε απόδειξη ότι η Βασιλεία του Θεού είχε ήδη έρθει.

26. Η βασιλική δύναμη του Θεού

Αυτό που είναι παρόν δεν είναι το έσχατον, αλλά η βασιλική δύναμη του Θεού, η οποία επιτίθεται στο βασίλειο του Σατανά και ελευθερώνει τους ανθρώπους από τη δύναμη του κακού: «Πώς μπορεί κάποιος να εισέλθει στο σπίτι του ισχυρού και να αρπάξει τα υπάρχοντά του, αν πρώτα δεν δέσει τον ισχυρό; Τότε πράγματι μπορεί να του λεηλατήσει τα αγαθά» (Ματθ 12,29). Με αυτά τα λόγια, ο Ιησούς δηλώνει ότι εισέβαλε στο βασίλειο του Σατανά και έδεσε τον ισχυρό άνθρωπο. Εδώ βρίσκεται η ουσία της θεολογίας της Βασιλείας του Θεού. Αντί να περιμένει μέχρι το τέλος του αιώνα για να αποκαλύψει τη βασιλική Του δύναμη και να καταστρέψει το σατανικό κακό, ο Θεός ενήργησε ήδη με βασιλική δύναμη για να αναχαιτίσει τη δύναμη του Σατανά. Με άλλα λόγια, η Βασιλεία του Θεού στη διδασκαλία του Ιησού έχει διττή εκδήλωση: α) στο τέλος του αιώνα, για να καταστρέψει τον Σατανά, και β) στην αποστολή του Ιησού, για να δέσει τον Σατανά.

27. Η εντός υμών Βασιλεία

Το μήνυμα του Ιησού είναι ότι στο πρόσωπό του και στην αποστολή του ο Θεός εισέβαλε στην ανθρώπινη ιστορία και νίκησε το κακό, ακόμα κι αν η τελική απελευθέρωση θα συντελεστεί μόνο στο τέλος του αιώνα. Η παρουσία της Βασιλείας διακηρύσσεται και στο Λκ 17,20. Όταν οι Φαρισαίοι ρώτησαν πότε έρχεται η αποκαλυπτική Βασιλεία, ο Ιησούς απάντησε αινιγματικά ότι η Βασιλεία ήδη ήταν ανάμεσά τους, αλλά με απροσδόκητη μορφή. Δεν συνοδευόταν από σημεία και εξωτερική επίδειξη –πράγματα που οι Φαρισαίοι ανέμεναν και δίχως τα οποία δεν θα πείθονταν. Η φράση *ἐντός υμῶν* μπορεί να σημαίνει είτε «μέσα σας», δηλαδή στις καρδιές σας, είτε «ανάμεσά σας». Αν και το Μάρκ. 10,15 δείχνει ότι η Βασιλεία πρέπει να γίνει δεκτή μέσα στον εσωτερικό άνθρωπο, είναι απίθανο ο Ιησούς να είπε στους Φαρισαίους ότι «η Βασιλεία του Θεού είναι μέσα σας». Η απόδοση «ανάμεσά σας», δηλαδή στο πρόσωπο του Ιησού, είναι η ερμηνεία που ταιριάζει καλύτερα με τα συμφραζόμενα της διδασκαλίας του.

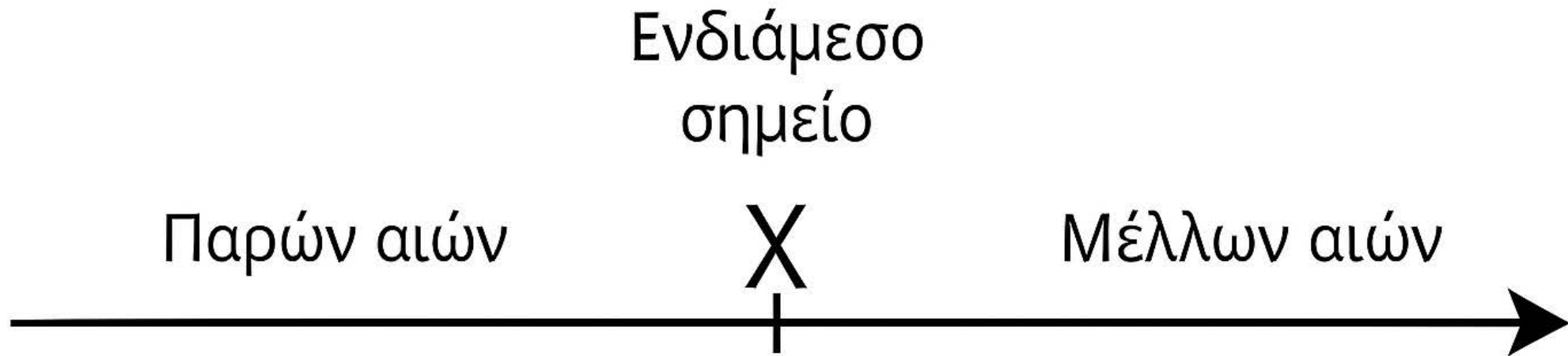
7. Η νέα εσχατολογική δομή

28. Η χρονολογική γραμμή της Βασιλείας

Η διδασκαλία του Ιησού για τη Βασιλεία του Θεού τροποποιεί ριζικά τη σωτηριολογική χρονολογική γραμμή (timeline). Η Παλαιά Διαθήκη και ο Ιουδαϊσμός απέβλεπαν σε μία και μοναδική ημέρα –την Ημέρα του Κυρίου– κατά την οποία ο Θεός θα ενεργούσε για να εγκαθιδρύσει τη βασιλεία Του επί της γης. Αυτό μπορεί να αναπαρασταθεί ως μια ευθεία γραμμή χρόνου με ένα και μόνο αποκορύφωμα: → Ο παρών αιώνας → Ημέρα του Κυρίου → Ο μέλλον εσχατολογικός αιώνας.

Στο πλαίσιο της Καινής Διαθήκης, όμως, εισάγεται μια νέα διάσταση: Η εποχή αυτή συνεχίζεται, αλλά οι δυνάμεις της μελλοντικής εποχής έχουν ήδη εισβάλει στην παλιά εποχή. Αυτό περιγράφεται συχνά με τον όρο: «μεταξύ των καιρών» (between the times).

29. Το χρονολογικό διάγραμμα (σχήμα 1^ο)

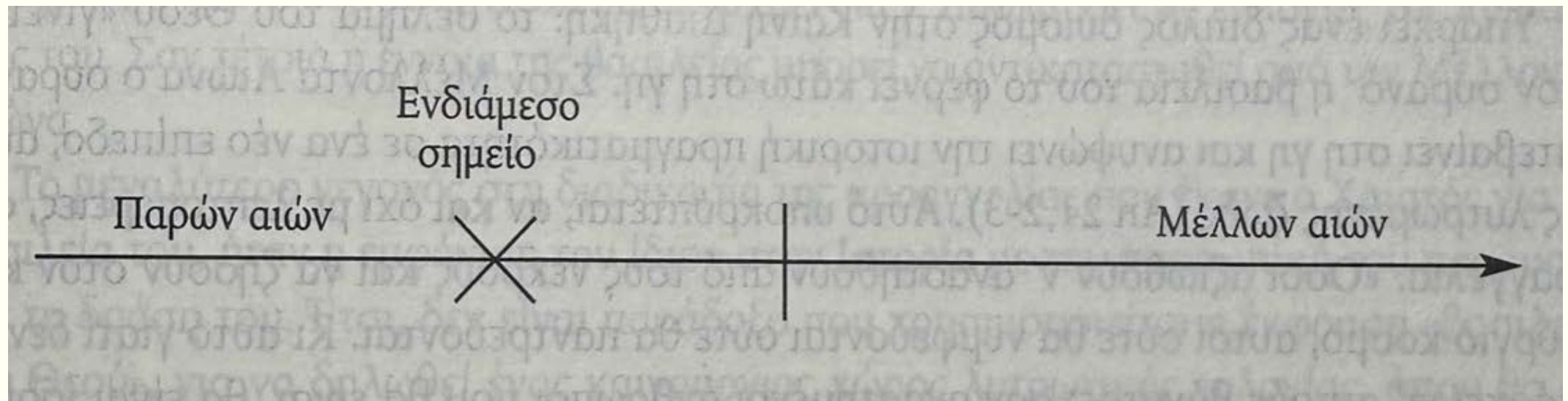
30. Η πρόταση του Oscar Cullmann

Πρόταση αναθεώρησης του χρονολογικού διαγράμματος. Ο Ο. Cullmann υποστήριξε ότι ο Χριστός τροποποίησε τη χρονογραμμή, δίνοντάς της ένα νέο κέντρο. Η βασική δομή παραμένει ίδια με του Ιουδαϊσμού, αλλά το κέντρο μετατοπίζεται:

- Παλαιότερα: το κέντρο ήταν το τέλος
- Στην Καινή Διαθήκη: το κέντρο είναι η σταυρική και αναστάσιμη πράξη του Ιησού

Ωστόσο, ο Cullmann δικαίως έχει επικριθεί για το ότι υπερέβαλε τη σημασία αυτού του «κέντρου της ιστορίας», εις βάρος της μελλοντικής εκπλήρωσης στο τέλος.

31. Το διάγραμμα του Oscar Cullmann (σχήμα 2^ο)

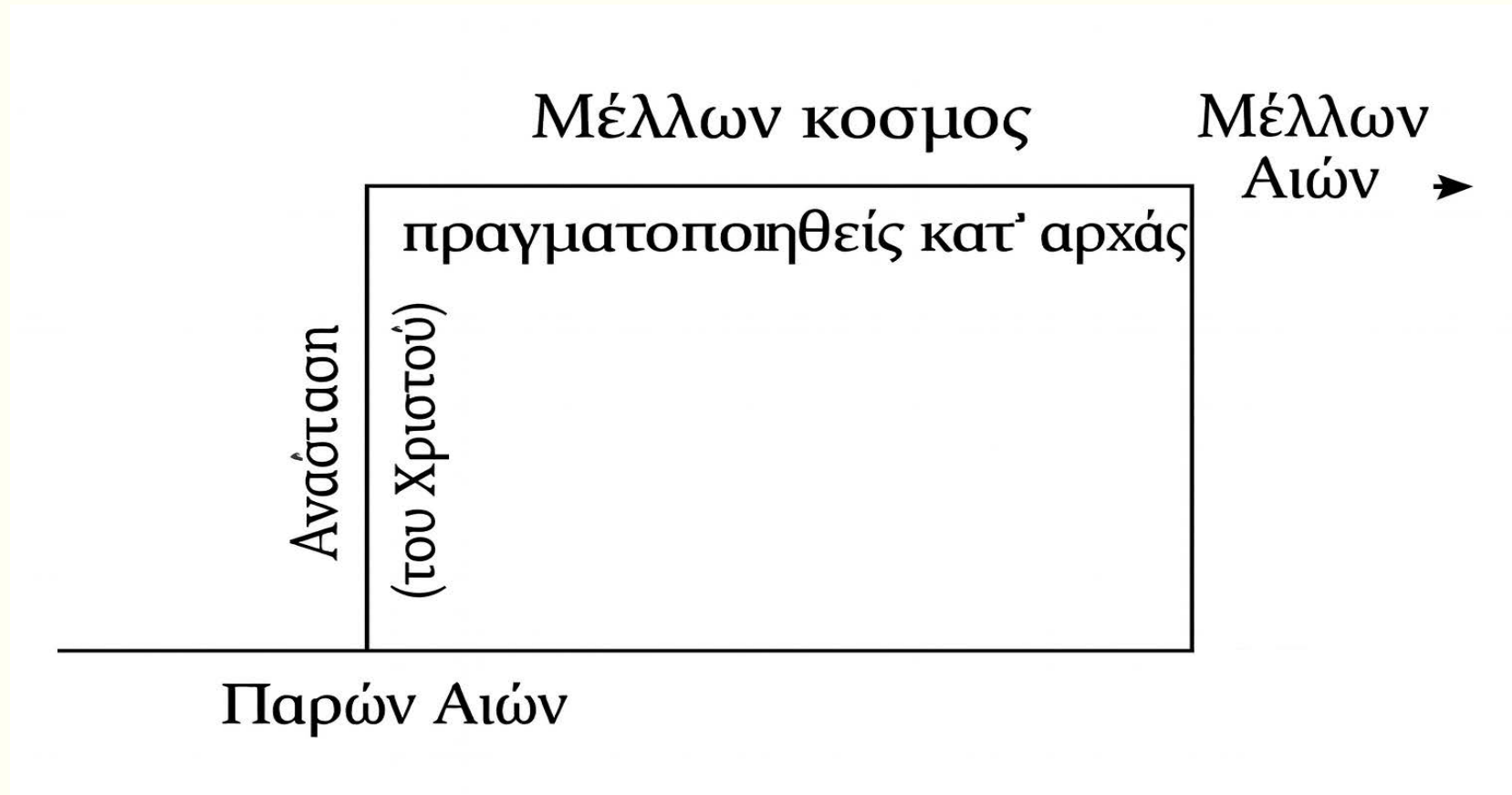

32. Το σχήμα του Geerhardus Vos

Ο Geerhardus Vos είχε προτείνει νωρίτερα μια παρόμοια, αλλά ίσως καλύτερη χρονολογική διάταξη:

- Ο παρών αιώνας (This Age)
- Σημείο καμπής: η έλευση του Χριστού
- Ο αιώνας που Έρχεται (Age to Come), η οποία έχει ήδη αρχίσει «εν αρχή», αλλά θα ολοκληρωθεί αργότερα

33. Το διάγραμμα του Geerhardus Vos (σχήμα 3°)

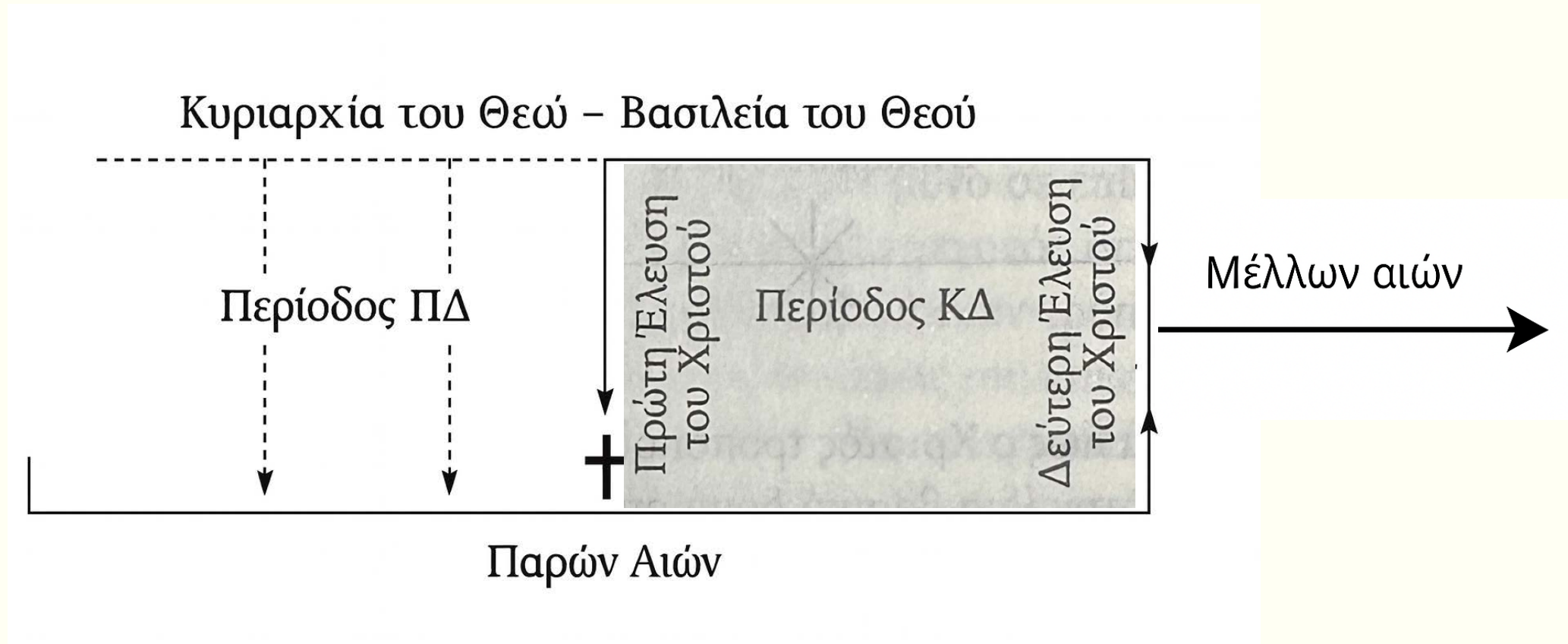
34. Ο διπλός δυϊσμός στην Καινή Διαθήκη

Η Καινή Διαθήκη παρουσιάζει διπλό δυϊσμό:

- Η βούληση του Θεού γίνεται στον ουρανό
- Η Βασιλεία Του τη φέρνει στη γη

Στον μέλλοντα αιώνα, ο ουρανός κατέρχεται στη γη και ανυψώνει την ιστορική ύπαρξη σε ένα νέο επίπεδο λυτρωμένης ζωής (βλ. Αποκ 21,2-3). Αυτό υπαινίσσεται –αν και δεν αναπτύσσεται εκτενώς– στα Ευαγγέλια. Ο Ιησούς λέει: «Εκείνοι που καταξιώνονται να λάβουν μέρος εκείνης της εποχής και της ανάστασης εκ νεκρών, ούτε νυμφεύονται ούτε παντρεύονται· γιατί δεν μπορούν πλέον να πεθάνουν, διότι είναι όμοιοι με τους αγγέλους και είναι υιοί του Θεού, όντας υιοί της ανάστασης» (Λκ 20,35-36). Αυτό περιγράφει μια εντελώς ασύλληπτη μορφή ύπαρξης. Δεν υπάρχει ανθρώπινο ανάλογο (ασύλληπτη τάξη πραγμάτων) για να περιγράψει μια ύπαρξη χωρίς τους φυσιολογικούς και κοινωνιολογικούς δεσμούς του φύλου και της οικογένειας. Αλλά αυτό είναι το θέλημα του Θεού: να νικήσει το κακό και να εισαγάγει τον λαό Του στην ευλογημένη αθανασία της αιώνιας ζωής, του μέλλοντος αιώνος.

35. Το τελευταίο διάγραμμα της Βασιλείας (σχήμα 4°)

36. Η Βασιλεία του Θεού / Παλαιά Διαθήκη / Καινή Διαθήκη

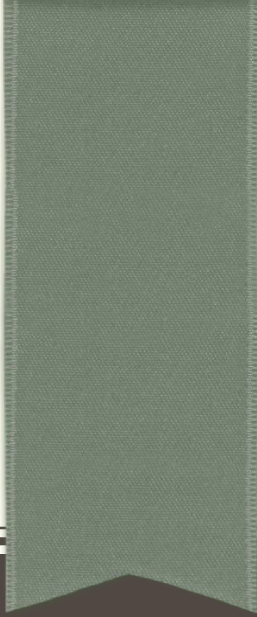
Το διάγραμμα δείχνει ότι η Βασιλεία του Θεού ήταν ενεργή και στην Π.Δ. Σε γεγονότα όπως:

- Η Έξοδος, ή
- Η Βαβυλώνια αιχμαλωσία

ο Θεός ενήργησε με βασιλική δύναμη για να σώσει ή για να κρίνει τον λαό Του. Ωστόσο, με έναν πιο πλήρη και βαθύ τρόπο, η Βασιλεία του Θεού εισήλθε στην ιστορία με το πρόσωπο και την αποστολή του Ιησού.

Η εποχή της Εκκλησίας: Αυτό το σχήμα έχει το πλεονέκτημα ότι δείχνει:

- πως η Εποχή που Έρχεται κινείται σε ανώτερο επίπεδο από την παρούσα εποχή
- και ότι το διάστημα ανάμεσα στην Ανάσταση και την Παρουσία είναι εποχή επικάλυψης των δύο αιώνων.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΜΟΝΗ ΣΑΣ